

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 3Cdo/53/2023                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 1617207613                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 29.01.2025                     |
| Meno a priezvisko:         | Mgr. Renáta Gavalcová          |
| Funkcia:                   | súdca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2025:1617207613.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne A., narodenej R., zastúpenej spoločnosťou URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Bratislava, Červeňova 15, IČO: 47244895, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Všeobecná úverová banka, a.s., Bratislava, Mlynské Nivy č. 1, IČO: 31320155, zastúpenému spoločnosťou Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o., Poprad, Námestie sv. Egídia č. 93, IČO: 44250029, o určení, že spotrebiteľská zmluva je bezúročná a bez poplatkov a i., vedenej na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 31Csp/110/2017, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2023 sp. zn. 5CoCsp/12/2021, takto

### rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2023 sp. zn. 5CoCsp/12/2021 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 11. decembra 2020 č. k. 31Csp/110/2017-154 vo výroku I. určil, že zmluva o spotrebiteľskom úvere č. R. z 12. 06. 2012 je bezúročná a bez poplatkov. Vo výrokoch II., III. a IV. zamietol žalobu v časti určenia povinnosti žalobkyne platiť splátky. Vo výroku V. súd určil dohodu o zrážkach zo mzdy za nepltnú. Vo výroku VI. zamietol žalobu v časti určenia, že všetky poplatky zahrnuté pod položkou a „pokuta a sankcie“ v zmluve sú ako neprijateľné zmluvné podmienky neplatné. Vo výroku VII. zamietol žalobu v časti určenia, že zmluvné vymedzené zmluvné podmienky v čl. VII. A v čl. VIII. VOP sú neplatné. Vo výroku VIII. žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 3/7.

1.2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že úver na základe spotrebiteľskej zmluvy je potrebné považovať za bezúročný a bez poplatkov podľa § 11 ods. 2 zák. č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. V zmluve v rozpore s ustanovením § 9 ods. 2 písm. k) a f) nie je uvedený termín splatnosti prvej a ani nasledujúcich splátok, ako aj dátum konečnej splatnosti. Pri splátke nie je uvedené, či ide o mesačnú splátku a ani deň jej splatnosti. Zmluva obsahuje iba výšku splátky 99,04 eura. Žalovaný síce predložil VOP účinné od 01. 10. 2010, na tieto nemožno v zmysle judikatúry súdov (napr. 2Cdo/245/10) prihliadnuť, keďže nie sú žalobkyňou podpísané, teda nespĺňajú požiadavku na ich písomnú formu. Napokon sú vyhotovené takým drobným písmom, že sú jednoducho nečitateľné. Dohodu o zrážkach zo mzdy vyhodnotil ako neprijateľnú podmienku, ktorú treba považovať v zmysle § 53 ods. 5 OZ (v znení

účinnom ku dňu uzavretia zmluvy) za neplatnú, keď bez absencie súdneho prieskumu záväzkov spotrebiteľa by zamestnávateľ žalobkyne bol povinný vykonávať zrážky v rozsahu, ustálenom len dodávateľom. Zamietnutie žaloby vo výroku VI. odôvodnil tým, že zmluva neobsahuje dojednania označené ako „pokuta a sankcie“. Poukázal tiež na existenciu súdneho konania, iniciovaného žalovaným na OS BA III pod sp. zn. 12Csp/73/2017 o zaplatenie 1.465,59 eura súd posúdi i dôvodnosť uplatňovaných peňažných pohľadávok. Napokon odôvodnil zamietnutie žaloby vo výrokoch VII. a VIII. tým, že dojednania, ktoré v tejto časti žaloby žalobkyňa napáda, sú obvyklými; nedochádza k preneseniu dôkazného bremena na dlžníka.

1.3. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa bola v konaní úspešná v časti dvoch žalobných petitov a žalovaný bol v konaní úspešný v časti piatich žalobných petitov. Je teda zrejmé, že žalovaný bol v konaní pomerne úspešnejší ako žalobkyňa, pričom celkový počet žalobou uplatnených určovacích nárokov bol sedem. Potom celkový úspech žalovaného predstavuje  $5/7$  - úspech žalobkyne  $2/7 = 3/7$ . Súd prvej inštancie preto zaviazal žalobkyňu k náhrade trov konania úspešnejšiemu žalovanému, a to v rozsahu  $3/7$ , pričom o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalobkyne proti zamietajúcim výrokom VI. a VII. a na odvolanie žalovaného proti výrokom I. a V., uznesením z 27. júna 2023 sp. zn. 5CoCsp/12/2021 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I., V. až VII. zrušil a konanie zastavil; a stranám nepriznal náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že s ohľadom na právoplatné skončenie sporu, vedeného medzi stranami sporu na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 12Csp/73/2017 dňa 27. mája 2022, dospel k záveru, že v doposiaľ neprávoplatných výrokoch I., V až VII. je potrebné rozsudok súdu prvej inštancie pre prekážku veci rozsúdenej zrušiť a konanie v rozsahu zrušenia zastaviť (§ 389 ods. 1, písm. a) § 391 ods. 1, § 161 ods. 2 CSP). Žalobkyňa iniciovala spor o určovacej žalobe, v ktorom sa domáhala predovšetkým určenia, že spotrebiteľská zmluva o úvere č. XXXXXXX z 12. 06. 2012, na základe ktorej čerpala spotrebiteľský úver vo výške 3.300 eur, je bezúročná a bez poplatkov, a že v nej uvedená dohoda o zrážkach zo mzdy je neplatná. Naproti tomu žalovaný inicioval spor na Okresnom súde Bratislava III, v ktorom sa žalobou na plnenie domáhal zaplatenia nesplatennej časti úveru, poskytnutého na základe tej istej spotrebiteľskej zmluvy č. R. z 12. 06. 2012. Prekážka veci právoplatne rozsúdenej je daná, ak ide o tú istú vec, teda ak ide ten istý nárok alebo stav, o ktorom bolo už právoplatne rozhodnuté, týka sa rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený. Pre totožnosť subjektov konania nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne procesné postavenie. Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozsúdenej nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Právoplatný rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté o žalobe na plnenie, vytvára prekážku veci právoplatne rozsúdenej voči žalobe o určenie právneho vzťahu alebo práva a otázka, či tu právny vzťah je alebo nie je, resp. či tu právo je alebo nie je bola (musela byť) posúdená pri rozhodovaní o žalobe na plnenie z toho istého právneho vzťahu alebo práva (porovnaj napr. 5Cdo/280/2010 R 110/03, R 2/11). Právoplatne skončený spor o žalobe na plnenie predstavuje teda prekážku veci právoplatne rozsúdenej pre spor o určovacej žalobe na základe tej istej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

2.2. Stranám nepriznal náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania, keď stranu, ktorá procesne zaviniла zastavenie konania, nemožno jednoznačne určiť (§ 256 ods. 1 CSP). Žalobkyňa podala určovaciu žalobu ako prvá, avšak v spore o žalobe na plnenie jej boli priznané trovy konania (s totožnou argumentáciou v oboch sporoch). Žalovaný podal žalobu na plnenie, keď istina úveru nebola žalobkyňou celkom zaplatená, nebol známy výsledok sporu o určovacej žalobe a ani trvanie tohto sporu a s ohľadom na plynutie času opodstatnene podal žalobu pred uplynutím premlčacej lehoty.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolateľka namieta, že odvolací súd iba na základe formalisticky odcitovaného výkladu prekážky rozsúdenej veci konštatoval, že právoplatne skončený spor o žalobe na plnenie predstavuje prekážku

veci právoplatne rozsúdenej pre spor o určovacej žalobe na základe tej istej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Odvolací súd sa však vôbec nezamyslel nad tým, či v prejednávacom prípade právoplatne skončené konanie o žalobe žalovaného na plnenie tvorí skutočne prekážku rozsúdenej veci vo vzťahu ku konaniu o určovacej žalobe žalobkyne. Žalobkyňa má za to, že v danom prípade neboli splnené podmienky na to, aby odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a konanie o určovacej žalobe žalobkyne zastavil z dôvodu údajnej prekážky *res iudicata*, v dôsledku čoho odvolací súd neprípustným spôsobom a nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobkyni uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že tým došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý súdny proces. Podľa názoru žalobkyne iba formalistické poňatie výkladu prekážky *res iudicata* do odôvodnenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, (odvolací súd doslova len odcitoval učebnicový význam tejto prekážky konania), bez väzby na konkrétne skutkové a právne okolnosti prejednávaneho prípadu, nie je dostatočným zdôvodnením tak vážneho zásahu do procesných práv strán konania, ktorý je vzhľadom na procesný stav konania, (strany čakali na vynesenie meritórneho rozhodnutia o odvolaní), o to závažnejší. Kvalitatívnu stránku dostatočného, riadneho a presvedčivého rozhodnutia nemôže spĺňať strohý, bližšie nevysvetľujúci odkaz odvolacieho súdu na výklad prekážky *res iudicata*. Odvolací súd vôbec nevysvetlil, v čom vidí totožnosť predmetu konania pri určovacej žalobe žalobkyne a pri žalobe žalovaného na plnenie. Podľa názoru žalobkyne taktiež odvolací súd nemal rozhodnúť tak, že žiadnej zo strán, (a teda ani žalobkyni) nepriznáva túto náhradu trov konania, ale mal rozhodnúť tak, že len žalovanému nepriznáva náhradu trov konania, a to v dôsledku aplikácie § 257 CSP. Čo sa týka odôvodnenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu čo do výroku o trovách konania, opätovne možno odvolaciemu súdu vytknúť nenaplnenie kvalitatívnej stránky tohto odôvodnenia, t. j. odvolací súd vôbec náležite, dostatočne jasne a zrozumiteľne nevysvetlil, prečo rozhodol tak, že žiadnej zo strán, (a teda ani žalobkyni) nepriznáva náhradu trov konania.

3.2. Dovolateľka namieta, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu spadá do kategórie prekvapivých rozhodnutí. Pre žalobkyňu bolo vydanie napadnutého uznesenia odvolacieho súdu doslova prekvapivým, nečakaným a nepredvídateľným krokom zo strany odvolacieho súdu. Dovolateľka nemohla tušiť, že odvolací súd mieni rozsudok súdu prvej inštancie, ktorý navyše nárokom žalobkyne čiastočne vyhovel, zrušiť a konanie zastaviť, a to cez údajnú existenciu prekážky konania v podobe *res iudicata*. Odvolací súd však namiesto toho, aby postupoval v súlade s § 382 CSP, bez ďalšieho rozhodol o tom, že uznesenie súdu prvej inštancie zrušuje a konanie zastavuje. Postupom odvolacieho súdu, (keď dospel na základe nových skutočností k odlišnému právnomu názoru vo veci, s ktorým strany vopred neoboznámil, nevyzval ich na vyjadrenie, a teda nedal im príležitosť právne argumentovať k použitiu „nového“ ustanovenia, ktoré malo podstatný vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu) došlo k závažnému zásahu do práva na spravodlivý proces a porušeniu práva na kontradiktórne konanie.

3.3. Žalobkyňa uvádza, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu závisel od vyriešenia nasledovnej právnej otázky, ktorá doposiaľ nebola vyriešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a to: „Zakladá konečné (právoplatné) rozhodnutie o žalobe žalovaného na plnenie prekážku *res iudicata* vo vzťahu k určovacej žalobe žalobcu za predpokladu, že žaloba žalovaného na plnenie bola podaná následne po podaní určovacej žalobe žalobcom, a to s odlišným žalobným návrhom (petitom), hoci založenom na tom istom skutkovom základe?“. Podľa názoru dovolateľky odvolací súd nemal rozhodnúť o zrušení rozsudku súdu prvej inštancie a nemal konanie v rozsahu tohto zrušenia zastaviť, poukazom na údajnú existenciu prekážky rozsúdenej veci, t. j. z dôvodu, že konanie o žalobe žalovaného na plnenie bolo právoplatne skončené. Podľa jej názoru v prípade určovacej žaloby žalobkyne a žaloby na plnenie žalovaného nejde o tú istú vec, resp. nejde o ten istý predmet konania, a preto vo vzťahu k určovacej žalobe nemožno hovoriť o prekážke *res iudicata* poukazom na právoplatne skončené konanie o žalobe žalovaného na plnenie. A práve v tom spočíva nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Dovolateľka dáva do pozornosti rozhodnutie Veľkého senátu slovenského najvyššieho súdu R 47/2020, v ktorom najvyšší súd posúdil vzájomný vzťah medzi určovacou žalobou a žalobou na plnenie a priniesol mnohé podstatné závery, ktoré sú významné aj z pohľadu nášho konania. Kým v našom konaní je relevantná právna otázka, ktorá sa zameriava na vzájomný vzťah medzi určovacou žalobou a žalobou na plnenie z hľadiska (ne)existencie prekážky rozsúdenej veci, v judikáte R 47/2020 sa posudzoval vzájomný vzťah týchto dvoch žalôb z hľadiska (ne)existencie naliehavého právneho záujmu.

3.4. Dovolateľka navrhuje, aby dovolací súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu v celom rozsahu a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň navrhuje, aby dovolací súd

priznal žalobkyni voči žalovanému nárok na náhradu trov konania za dovolacie konanie (vrátane náhrady trov právneho zastúpenia) v rozsahu 100 %, o ktorých bude rozhodnuté vyšším súdnym úradníkom po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že nie je potrebné, aby strany sporu osobitne na nedostatok uvedenej procesnej podmienky súd upozornili, resp. skúmanie tejto procesnej podmienky sa neviaže na dispozičný úkon strany konania. Žiadna zo strán preto nemala povinnosť nedostatok tejto procesnej podmienky tvrdiť, či dokazovať. Na druhej strane však museli mať tak žalobkyňa ako aj žalovaný o existencii predmetnej vady konania vedomosť, a to už minimálne z dôvodu, že obaja boli účastníkmi predchádzajúceho konania. Odvolací súd sa nemal povinnosť vysporiadať so všetkými zo strany žalobkyne namietanými skutočnosťami, nakoľko s poukazom na existenciu procesnej vady konania, tieto nemali pre rozhodnutie súdu zásadný význam. Rozhodujúcim v danom prípade bola existencia neodstrániteľnej vady konania vo forme prekážka právoplatne rozsúdenej veci. A práve existenciou a právnym následkom uvedenej procesnej podmienky sa konajúci súd v predmetnom rozhodnutí zaoberal, pričom svoje úvahy aj riadne odôvodnil s poukazom na príslušné ustanovenia zákona a ustálenú súdnu prax. Žalovaný ďalej uvádza, že ak si súd určitú otázku posúdil prejudiciálne, vtedy nejde o prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Prejudiciálna otázka a jej posúdenie nesmie byť nikdy poňaté do výroku súdneho rozhodnutia, je jedinou časťou rozsudku, ktorá nadobúda právoplatnosť. Prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Výnimku tvorí situácia, keď bolo právoplatne rozhodnuté o žalobe na plnenie, ktorého predpokladom bolo prejudiciálne posúdenie (určenie) práva alebo právneho vzťahu. Ak bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť, či už kladne alebo záporne, (či sa žalobe vyhovel alebo bola zamietnutá), tvorí výrok takéhoto rozsudku prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k určovacej žalobe medzi tými istými účastníkmi konania vo vzťahu k tomu istému skutku, ktorý už bol predbežne právne kvalifikovaný v rozsudku na plnenie (rozhodnutie NS SR, sp. zn. 5Odbo/44/2011, sp. zn. 5Cdo/115/2012, sp. zn. 3MCdo/8/2013). Podľa rozhodnutia NS SR, sp. zn. 3Cdo/100/01 (R 110/2003) tvorí právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, vychádzajúc z rovnakého skutkového základu. Žalovaný má za to, že predmetná právna otázka už bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Žalovaný žiada, aby dovolací súd dovolanie žalobkyne zamietol.

5. Dovolateľka vo svojom vyjadrení uviedla, že za kategóriu prekvapivých rozhodnutí je aj opomenutie postupu podľa § 382 CSP, teda porušenie povinnosti krajského súdu vyzvať stranu, aby sa vyjadrila k použitiu právneho predpisu, ktoré doposiaľ nebolo použité. Výzva dovolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ďalej odvolací súd vôbec nevysvetlil, v čom vidí totožnosť predmetu konania pri určovacej žalobe a pri žalobe na plnenie. Len skutočnosť, že nároky strán uplatnené v konaní o žalobe žalovaného na plnenie a v konaní o určovacej žalobe žalobkyne pochádzajú z totožnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere bez väzby a zohľadnenia, akých nárokov sa strany konania v týchto dvoch posudzovaných konaniach vlastne domáhajú, totiž nie je postačujúca pre vyvodenie záveru o tom, že je daná prekážka skôr rozsúdenej veci. Taktiež žalobné návrhy žalobkyne v konaní o žalobe na plnenie (žalobkyňa v prejednávacom spore vystupuje v procesnom postavení žalovaného) a žalobné návrhy žalobkyne v prejednávacom konaní o určovacej žalobe sú diametrálne odlišné. Jediné čo ich spája je totožný skutkový základ, ktorý však pre vyslovenie prekážky res iudicata podľa názoru dovolateľky nepostačuje. Ani rozhodnutia, na ktoré poukazuje žalovaný vo svojom vyjadrení, nedávajú odpoveď na položenú právnu otázku, a preto je nesprávne a zavádzajúce tvrdenie žalovaného, že nastolená právna otázka bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a

bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, a to z nasledujúcich dôvodov:

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

10. Žalobkyňa vo svojom dovolaní namieta prekvapivosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 420 písm. f) CSP, pričom odvolací súd vec posudzoval podľa iných ustanovení než prvoinštančný súd, avšak bez toho, aby sa mohla dovolateľka k aplikácii týchto ustanovení akokoľvek vyjadriť.

11. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (por. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, 5Cdo/57/2019) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

14. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

15. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie, resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat' ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Aj Ústavný súd SR vo svojej judikatúre definoval tzv. prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. (viď aj sp. zn. 7Cdo/1/2018, 1Cdo/32/2019).

16. V prípade, že odvolací súd má v intencii zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie je podľa názoru dovolacieho súdu nevyhnutné, aby poučil strany odvolacieho konania, že zistený skutkový stav môže byť právne posúdený okrem použitej právnej normy, aj použitím ďalších právnych noriem, než o ktorých konal a rozhodoval súd prvej inštancie, a ktoré tento priamo neaplikoval. Uvedené platí obzvlášť v situácii, keď odvolací súd použil ďalšie zákonné ustanovenia právneho predpisu oproti súdu prvej inštancie, ktoré pre meritorne posúdenie veci v spojení s použitou „základnou“ normou považoval za relevantné (kľúčové), ale ich aplikácie sa protistrana v žiadnom štádiu sporu nedomáhala a strana úspešná v prvej inštancii nemala procesnú možnosť sa k ich použitiu vyjadriť (sp. zn. 4Cdo/20/2021).

17. Dovolací súd uvádza, že z odôvodnenia rozsudku súd prvej inštancie je zrejmé, že súd prvej inštancie o použití ust. § 161 ods. 1 a § 230 CSP pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci (res iudicatae), v zmysle ktorej ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova, žiadnym spôsobom neuvažoval. Lenže vzhľadom na právoplatné skončenie sporu, vedeného medzi stranami sporu na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 12Csp/73/2017 z 27. mája 2022, odvolací súd dospel k záveru, že vo výrokoch I., V až VII. bolo potrebné rozsudok súdu prvej inštancie pre prekážku veci rozsúdenej zrušiť a konanie v rozsahu zrušenia zastaviť v zmysle § 389 ods. 1, písm. a), § 391 ods. 1, § 161 ods. 2 CSP.

18. Teda z uvedeného vyplýva, že v predmetnej veci ustanovenia § 161 ods. 1 a § 230 CSP ohľadom prekážky právoplatne rozhodnutej veci neboli aplikované v konaní pre okresným súdom, ani ich možná aplikácia nebola posudzovaná, ani sa žiadna zo strán pred rozhodnutím odvolacieho súdu tejto aplikácii nedomáhala a zároveň žiadna zo strán nemala procesnú možnosť sa k použitiu týmto ustanoveniam vyjadriť.

19. Vzhľadom na vyššie uvedené má dovolací súd za to, že odvolací súd založil predmetný spor na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom tieto iné právne závery boli pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Dovolací súd preto pristúpil k šetreniu, či zo strany odvolacieho súdu došlo k splneniu tzv. manu dukčnej (poučovacej) povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval, túto povinnosť si nesplnil, v dôsledku čoho dovolateľka v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat' správnosť tohto „nového“ právneho názoru zaujatého až v poslednom odvolacom konaní. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva

na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne.

20. V preskúmvanej veci teda dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu vo vzťahu k namietanej prekvapivosti uznesenia odvolacieho súdu vykazuje znaky namietaného nesprávneho procesného postupu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP.

21. Na margo dovolací súd dopĺňa, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal ako ich interpretoval, a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Iba také súdne rozhodnutie možno považovať za súladné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. s čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ak tieto vlastnosti rozhodnutie nemá a neposkytuje odpoveď na relevantné otázky strán konania, je konanie odvolacieho súdu zaťažené vadou zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

22. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

24. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1 a § 450 CSP zrušil uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2023 sp. zn. 5CoCsp/12/2021 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.